

Jong Leren

Peuterleerplek

“We doen het samen”

Pedagogisch- en ouderbeleid in de praktijk

Den Haag, september 2020

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Werkwijze	5
<i>Groepsgrootte (aantal kinderen)</i>	5
<i>Dagritme</i>	5
<i>Pedagogisch medewerkers</i>	5
<i>Herkenbaarheid ruimte</i>	6
2. De vier pedagogische basisdoelen	7
1. <i>Welkom voelen (emotionele veiligheid)</i>	7
Wenperiode	8
(Klein)kinderen van pedagogisch medewerkers niet op eigen peuterleerplek	8
2. <i>Spelend leren (persoonlijke competentie)</i>	8
3. <i>Naast elkaar en met elkaar (sociale competentie)</i>	9
4. <i>Niet praten over kinderen maar met kinderen (waarden en normen)</i>	10
3. Voorschoolse educatie (ve)	12
<i>Doelgericht en flexibel (aanbod)</i>	12
VE-programma's	12
Opbrengstgericht werken	13
Planningen	13
Inrichting van de speelleeromgeving	13
Zelfsturing (executieve functies)	13
<i>Zoveel kinderen, zoveel vragen (pedagogisch educatief handelen)</i>	14
<i>Veilig naar groep 1 en soms de BSO</i>	14
<i>Resultaten</i>	15
<i>Kwaliteitszorg</i>	15
4. Ontwikkeling en zorg	16
<i>Vastleggen van de ontwikkeling van het kind</i>	16
<i>Ieder kind een mentor</i>	16
<i>Problemen signaleren</i>	17
<i>Problemen aanpakken</i>	17
5. Beroepskrachten; toerusting en ondersteuning	19
<i>Pedagogisch medewerker, taken en ontwikkeling</i>	19
<i>Pedagogisch coach</i>	19
<i>Veilig</i>	20
<i>Bijhouden en uitbreiden (scholing)</i>	20
<i>Beschrijving taken en begeleiding van stagiaires en vrijwilligers</i>	20
6. Veiligheid	22
<i>Activiteiten buiten de groepsruimte</i>	22
<i>Vierogenprincipe</i>	22
7. Ouderbeleid	23
<i>We doen het samen (partnerschap)</i>	23
<i>We zijn op de hoogte (informereren)</i>	23
<i>In actie (praktijk)</i>	24
De eerste periode	24
De dagelijkse praktijk	24
	2

Feesten	24
Ouderactiviteiten / VVE-thuis / Oudereducatie	24
Ouders steunen elkaar	25
<i>Meedoen (oudercommissie)</i>	25
<i>Als het niet goed gaat (klachtenregeling)</i>	25
Colofon	26

meetellen
en meedoen

Inleiding

JongLeren verzorgt deskundig en liefdevol de voorschoolse educatie (ve) voor een groot aantal Haagse kinderen in de leeftijd van 2,5 – 4 jaar. Onze ve-opvang wordt aangeboden op meer dan 50 peuterleerplekken. Hier wordt onder andere gericht gewerkt aan de (taal)ontwikkeling van kinderen. Dit beleidsplan beschrijft de pedagogische kaders van deze peuterleerplekken.

Dit plan is met veel kennis van zaken en enthousiasme opgesteld door pedagogisch medewerkers¹, ouders en pedagogisch coaches² in 2017 en wordt ieder jaar geëvalueerd en indien noodzakelijk bijgesteld. Het geeft richting en inspiratie voor de dagelijkse omgang met de kinderen.

Er wordt gewerkt vanuit de JongLeren-visie:

“We willen graag een samenleving waarin ieder kind meetelt en mee kan doen.”

Al vroeg leren kinderen op de peuterleerplek dat zij inbreng kunnen hebben in hun groep. Ze merken dat hun ideeën worden gehoord, dat ze jongere kinderen kunnen helpen of dat ze zelf materiaal kunnen pakken en opruimen. Kinderparticipatie is op deze leeftijd al mogelijk. Ouders worden als partners gezien. Het is belangrijk om samen de ontwikkeling van het kind zo goed mogelijk te begeleiden. Alle peuterleerplekken van JongLeren werken volgens dezelfde uitgangspunten en procedures. Daarin worden de (wettelijke) richtlijnen³ van de kinderopvang gevolgd.

Het pedagogisch beleid is steeds in ontwikkeling. Onderwerpen uit dit beleid worden regelmatig onder de aandacht gebracht bij de pedagogisch medewerkers en de ouders. Iedere peuterleerplek geeft op haar eigen manier invulling aan een aantal onderwerpen uit het pedagogisch beleid. Dit staat beschreven in de bijlage per peuterleerplek. Ook deze bijlage wordt jaarlijks bijgesteld.

Wij verwachten dat dit beleidsplan een goed beeld geeft van de manier waarop wij bij JongLeren werken.

¹ Voor de leesbaarheid schrijven we zij als het gaat om een pedagogisch medewerker of een pedagogisch coach, hij als het gaat om een kind en ouders waar het gaat om één of meer ouders of verzorgers.

² Een pedagogisch coach begeleidt verschillende voorscholen. Zij heeft kennis over de ontwikkeling van het jonge kind en coachende vaardigheden.

³ Wet kinderopvang, Besluit kwaliteit kinderopvang en besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie.

1. Werkwijze

De peuterleerplek biedt een veilige basis voor het kind. We gaan in onze werkwijze uit van de vier pedagogische basisdoelen⁴; emotionele veiligheid, ontwikkelen van persoonlijke en sociale competentie en het overdragen van waarden en normen. Deze pedagogische basisdoelen zijn verder uitgewerkt in hoofdstuk 2. Spel is het uitgangspunt omdat jonge kinderen leren door te experimenteren. Zij krijgen daarom de ruimte om dingen uit te proberen en zelf te ontdekken.

Op de peuterleerplek is doelgerichte aandacht voor de (taal)ontwikkeling van kinderen. Er is voorrang voor kinderen die deze aandacht extra nodig hebben. Deze kinderen noemen we doelgroepkinderen⁵. Zij bezoeken de peuterleerplek vijf dagdelen (16 uur). Niet-doelgroepkinderen komen twee dagdelen. Ouders van niet-doelgroepkinderen kunnen, als er voldoende plek is, extra dagdelen kopen.

Elke peuterleerplek werkt nauw samen met een basisschool. Als koppel werken peuterleerplek en basisschool samen aan Voor- en Vroegschoolse Educatie. Dit betekent dat er afstemming is over het aanbod voor de kinderen en de manier waarop de ontwikkeling van het kind wordt gevolgd. Op deze manier sluiten de peuterleerplek en groep 1 goed op elkaar aan. In hoofdstuk 3 wordt dit nader uitgewerkt.

Groepsgrootte (aantal kinderen)

Het maximaal aantal kinderen is afhankelijk van de oppervlakte van de ruimte maar de groepsgrootte is nooit groter dan 16 kinderen. Bij de peuterleerplekken van JongLeren betekent dit dat er groepen zijn van 12 tot maximaal 16 kinderen.

Dagritme

Kinderen kunnen zich alleen ontwikkelen als zij zich veilig en vertrouwd voelen. Het bieden van structuur is daarbij van groot belang. Een dagdeel op de peuterleerplek ziet er iedere dag dan ook globaal hetzelfde uit. Dit geeft de kinderen duidelijkheid, zij weten wat ze kunnen verwachten.

Pedagogisch medewerkers

De pedagogisch medewerkers zijn de dragers van de peuterleerplek. Zij gaan dagelijks met de kinderen en de ouders om. Zij scholen zich continu bij in het werken met jonge kinderen. De interactievaardigheden van pedagogisch medewerkers zijn erg belangrijk voor de ontwikkeling en het welzijn van kinderen. Het gaat daarbij niet alleen om communicatievaardigheden maar ook om vaardigheden als structuur bieden, uitleg geven of interacties in de groep begeleiden. Zij letten op de kinderen, luisteren naar wat ze zeggen en reageren ook op klanken en gebaren. De pedagogisch coaches coachen hen in deze aanpak. Per dagdeel staan er twee gediplomeerde pedagogisch medewerkers op de groep. De teams zijn zo samengesteld dat er maximaal drie vaste gezichten per kind zijn.

⁴ Prof. J.M.A. Rixen-Walraven, de eerste hoogleraar Pedagogiek voor de kinderopvang, heeft deze gemeenschappelijk basisdoelen geformuleerd. Ze geven aan wat een kind nodig heeft voor zijn welzijn en ontwikkeling in de eerste levensjaren. De basisdoelen staan in de Wet Kinderopvang.

⁵ Een kind in de leeftijd van 2,5 – 4 jaar behoort tot de doelgroep binnen de gemeente Den Haag als het minimaal aan één van de volgende criteria voldoet:

- het opleidingsniveau van één of beide ouders lager is dan mbo-2;
- de thuistaal niet-Nederlands is, uitgezonderd een kind dat geen Nederlandstalig basisonderwijs zal volgen (bijvoorbeeld een kind van expats);
- er is een taal- of ontwikkelingsachterstand of een risico hierop, vastgesteld door het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en deze achterstand is niet te wijten aan in het kind gelegen factoren;
- het kind kan door het CJG, mede op basis van het Balansmodel van Bakker, aangemerkt worden als doelgroepkind, omdat het om (een) andere reden(en) baat zou kunnen hebben bij VE.

Het CJG geeft aan welke kinderen tot de doelgroep behoren.

Herkenbaarheid ruimte

De groepsruimte is een vertrouwde ruimte voor de kinderen. De inrichting is afgestemd op hun ontwikkelingsfase en biedt geborgenheid. De hoeken worden ook gedeeltelijk samen met de kinderen ingericht. Bij sommige thema's nemen kinderen foto's van thuis mee of andere materialen. In de ruimte hangen en staan knutselwerkjes, zoveel mogelijk op ooghoogte van de kinderen. Kinderen kunnen vaak zelf kiezen waar ze in de ruimte willen spelen.

Ouders

Ouders voelen zich welkom en worden betrokken bij de peuterleerplek, bijvoorbeeld door ouderinloop of themagerichte activiteiten. In hoofdstuk 7 is hier veel meer over te lezen.

meetellen
en meedoen

2. De vier pedagogische basisdoelen

De vier pedagogische basisdoelen geven richting aan de manier waarop kinderen zich het best ontwikkelen. Op de peuterleerplek wordt gewerkt vanuit deze basisdoelen:

1. Het waarborgen van emotionele veiligheid
2. Het bieden van mogelijkheden voor kinderen tot ontwikkeling van persoonlijke competentie
3. Het bieden van mogelijkheden voor kinderen tot ontwikkeling van sociale competentie
4. Het overdragen van waarden en normen.

1. Welkom voelen (emotionele veiligheid)

Kinderen kunnen zich alleen ontwikkelen als zij zich veilig en vertrouwd voelen. Het bieden van emotionele veiligheid is daarom de meest basale pedagogische doelstelling van de peuterleerplek. De peuterleerplek moet, net als hun thuis, een veilige omgeving zijn voor het kind. Alleen dan staat het open voor nieuwe ervaringen, gaat heerlijk spelen, op ontdekkingstocht of wil problemen oplossen.

Op de peuterleerplek staan vaste pedagogisch medewerkers die werken aan een vertrouwensband met alle kinderen op de groep. Ze geven kinderen het gevoel dat ze welkom zijn en laten dit bijvoorbeeld zien door ieder kind te begroeten bij de deur. Zij zorgen voor een warme, ontspannen en gezellige sfeer in de groep, waarin ieder kind zich erkend en gekend voelt. Alle emoties van de kinderen mogen er zijn. De pedagogisch medewerkers komen hun afspraken na en vergeten beloftes niet. Ze stralen rust uit. Op deze manier leert een kind vertrouwen op zijn eigen kracht en vermogen.

De pedagogisch medewerker heeft positieve aandacht voor alle kinderen, toont oprechte belangstelling, is enthousiast en luistert naar hen. Daarbij verdeelt ze haar aandacht tussen de kinderen van de groep. In haar communicatie sluit ze aan bij het taal- en ontwikkelingsniveau van het kind. De pedagogisch medewerker is uitnodigend en betreft alle kinderen bij de activiteiten in de groep. Hierbij kijkt ze goed naar de behoeften en interesses van het kind. Het is niet zo dat meedoen altijd moet. Soms heeft een kind even behoefte aan rust of speelt hij liever alleen. Als een kind verdrietig is dan krijgt dit kind de aandacht die het nodig heeft. Dit doet de pedagogisch medewerker bijvoorbeeld door naar het kind toe te gaan en het bij zich te nemen.

Een ander belangrijk aspect is een vaste groepsindeling zodat kinderen ook een band kunnen opbouwen met elkaar en onderling vriendschappen kunnen sluiten. In de contacten met andere kinderen is de vrije keuze van spel belangrijk. Samen spelen is een onderdeel van het programma, maar als een kind dit nog niet wil hoeft het niet. De vaste groepsindeling is erg belangrijk voor het gevoel van veiligheid en herkenbaarheid van de kinderen. Daarom houden wij vast aan vaste combinaties van dagdelen per peuterleerplek. Op deze manier leren de kinderen van de groep elkaar goed kennen.

Er is in de groep een vaste en voorspelbare dagindeling. Doordat de kinderen weten wat ze kunnen verwachten krijgen ze een vertrouwd gevoel. Het gebruik van dagritmekaarten kan hier een bijdrage aan leveren⁶. De pedagogisch medewerkers zorgen ervoor dat de overgang van de ene naar de andere activiteit helder is voor alle kinderen.

Een goed contact tussen ouders en peuterleerplek is essentieel. Naast het opbouwen van een vertrouwensband tussen de pedagogisch medewerkers en de kinderen is het opbouwen van een vertrouwensband met de ouders een belangrijk doel van het ouderbeleid van JongLeren. Het opbouwen

⁶ Het is van belang om ouders te informeren over het gebruik van dagritmekaarten zodat zij deze ook kunnen uitleggen aan de kinderen.

van deze band begint zodra het kind is aangemeld bij de peuterleerplek. De wederzijdse verwachtingen worden uitgesproken.

Wenperiode

Een kind dat komt wennen op de peuterleerplek moet vaak voor de eerste keer de ouder(s) loslaten. In de wenperiode leren de kinderen en hun ouders vertrouwen krijgen in de pedagogisch medewerkers. Het kan voor een kind in het begin moeilijk zijn om aan deze nieuwe situatie te wennen. De pedagogisch medewerkers geven altijd aandacht aan de ouder en het kind wanneer ze afscheid nemen van elkaar. Het ene kind went vlugger dan het andere. Een kind wordt getroost als hij zich verdrietig voelt. Om ouders en kind makkelijker te laten wennen hangen er bij de deur foto's van de pedagogisch medewerkers en de pedagogisch coach.

Bij JongLeren ziet de wenperiode er als volgt uit:

- Voordat het kind echt komt spelen op de groep is er ruimte voor een kennismakingsgesprek. Ouders kunnen gevraagd worden alvast een keer samen met hun kind te komen naar de inloop aan het begin van een dagdeel.
- Als de kinderen worden uitgenodigd om voor de eerste keer te komen spelen op de groep horen de ouders wat zij kunnen verwachten. Er wordt bijvoorbeeld verteld dat het handig is als een kind de eerste keer een knuffel meeneemt van thuis omdat dit het wennen makkelijker kan maken.
- De eerste dag dat het kind komt spelen, komt hij vaak maximaal een uur. Een ouder kan dit uur op de groep blijven.
- Daarna worden er in onderling overleg afspraken gemaakt, afgestemd op kind en ouders. Hierbij wordt ook rustig besproken dat een afscheidsritueel van de ouders bij het weggaan erg belangrijk is voor het kind.
- Ouders mogen altijd even bellen naar de peuterleerplek hoe het met hun kind gaat. Daarnaast worden er afspraken gemaakt over wanneer de ouders in ieder geval worden gebeld door de pedagogisch medewerkers.
- De eerste week is er iedere dag even contact tussen de ouder en de pedagogisch medewerkers bij het halen. De pedagogisch medewerker vertelt iets over wat het kind heeft gedaan aan de ouder of laat een filmpje zien van het kind op de groep. Er is ruimte en aandacht voor de vragen en emoties van de ouders.
- In de eerste weken dat het kind komt, hoeft hij nog niet mee te doen met geleide activiteiten, zoals aan tafel of in de kring zitten. Dit wordt wel gestimuleerd en geleidelijk opgebouwd.
- Na ongeveer acht speelweken volgt er een gesprek met de ouders. In dit gesprek wordt met de ouders de ontwikkeling van hun kind op basis van de uitgevoerde observaties besproken. Dan is duidelijk of het kind op zijn plek is op de peuterleerplek. Er is ruimte om wat dieper in te gaan op de thuissituatie en mogelijke andere besprekpunten.

(Klein)kinderen van pedagogisch medewerkers niet op eigen peuterleerplek

Als (klein) kinderen van pedagogisch medewerkers op de eigen peuterleerplek worden geplaatst betekent dit dat kinderen niet leren om zich veilig en vertrouwd te voelen zonder hun eigen (groot)ouders. Daarnaast is het voor jonge peuters nog niet te begrijpen dat hun (groot)ouders op de peuterleerplek een pedagogisch medewerker is die er moet zijn voor alle kinderen en niet alleen voor haar (klein)kind. Ook is het in het kader van de professionele werksfeer niet handig als er (klein)kinderen op de werkvloer zijn tijdens de pauze, werkoverleggen en andere werkzaken.

2. Spelend leren (persoonlijke competentie)

Het begrip persoonlijke competentie is breed. Er zijn competenties in een aantal ontwikkelingsgebieden: de taalontwikkeling, de rekenontwikkeling, de motorische ontwikkeling, de sociaal-emotionele ontwikkeling en de creatieve ontwikkeling.

meetellen
en meedoen

Voor het latere 'schoolse' leren is het belangrijk dat kinderen leren dat zij hun eigen gedrag kunnen sturen. Er is daarom ook doelgerichte aandacht op de peuterleerplek voor de executieve functies zoals het leren beheersen van impulsen, het leren vasthouden van de aandacht en concentratie, het opbouwen van het werkgeheugen en het oefenen van de flexibiliteit.

De pedagogisch medewerkers van JongLeren beïnvloeden de ontwikkeling van deze competenties positief door onder andere te werken met een erkend VVE-programma. In hun aanpak geven zij kinderen de ruimte om te spelen en dingen zelf te ontdekken. Ze geven kinderen vertrouwen zodat zij zelf op onderzoek uitgaan. Zij doen dit door beschikbaar te zijn voor de kinderen. Dit kan zowel op afstand als dichtbij zijn, afhankelijk van wat een kind nodig heeft. Ze hebben daarbij een positieve benadering van het kind, zowel in hun woorden als in hun daden. Daarbij geven ze grenzen aan zodat dit op een veilige manier kan. Zij proberen vooral het zelfvertrouwen van de kinderen te vergroten, door te stimuleren wat het kind graag doet, geven verschillende mogelijkheden van spelen aan en doen eventueel dingen voor. De pedagogisch medewerkers sluiten aan bij wat het kind al kan (zone van naaste ontwikkeling) en creëren kansen om nieuwe dingen te leren. Hierdoor doen kinderen kennis en vaardigheden op. Er is aandacht voor ieder kind. Het ene kind heeft wat meer hulp van de pedagogisch medewerker nodig en een ander kind heeft veel uitdaging nodig. Uitgaan van de interesses en talenten van de kinderen is daarbij uitgangspunt. De pedagogisch medewerkers helpen de kinderen als dat nodig is bij het maken van keuzes en zijn daarbij gericht op het stimuleren van de volgende stap in de ontwikkeling.

De ruimte is zo ingericht dat kinderen veilig kunnen spelen. Het is een omgeving waarin kinderen naar hartenlust kunnen spelen en dus leren, een rijke speelleeromgeving. Het thema waaraan wordt gewerkt komt duidelijk naar voren in de inrichting. Het kind kan met een grote variëteit aan materialen experimenteren; zowel met bestaand ontwikkelingsmateriaal en speelgoed als met open materiaal waaraan de kinderen zelf een functie kunnen geven. Ook het gebruik van levensechte materialen zet de kinderen aan tot experimenteren. Er zijn een aantal aantrekkelijke en geordende hoeken ingericht waarin de kinderen zelf aan de slag kunnen. Veel materiaal is zichtbaar en zo neergezet dat kinderen het zelf kunnen pakken. Er is een vaste plek voor al het materiaal zodat kinderen ook weten waar ze het weer kunnen opruimen. Daarnaast zijn er afspraken over materiaal dat de kinderen niet zelf mogen pakken.

De pedagogisch medewerkers bieden een afwisselend programma van vrije en meer geleide activiteiten. Ook is er een afwisseling in activiteiten binnen en buiten. Buiten is er bijvoorbeeld vaak veel meer ruimte voor de motorische ontwikkeling van de kinderen. Ook hier is passend materiaal aanwezig.

3. Naast elkaar en met elkaar (sociale competentie)

Op de peuterleerplek zijn kinderen onderdeel van een groep en hebben zij te maken met de sociale omgang met andere kinderen en pedagogisch medewerkers. Kinderen kunnen daarom belangrijke sociale competenties leren zoals samen spelen, hulp vragen en ontvangen of rekening houden met een ander kind. Het kind voelt zich verbonden met de groep doordat er vertrouwde pedagogisch medewerkers zijn en bekende leeftijdsgenoten. Er is duidelijkheid op de groep door vaste regels, rituelen en routines. Het kind heeft de ruimte om de dingen op zijn eigen manier te doen. Vrijwel alle activiteiten in de peuterleerplek bevorderen de sociale omgang. Specifiek met een sociale competentie bezig zijn, kan onderdeel zijn van een thema. Een kind krijgt ook een gevoel van erbij horen doordat er een foto op ooghoogte van hem in de groep hangt.

De jongste kinderen in de groep spelen vaak nog graag alleen. Soms spelen kinderen dan wel naast elkaar maar nog niet met elkaar. Als de kinderen wat ouder worden gaan ze meer met elkaar spelen. Kinderen leren op deze leeftijd aan te voelen wanneer een ander kind wel graag samen wil spelen of juist niet gestoord wil worden. Het is prima als een kind in eerste instantie graag alleen wil spelen. In de loop van

de tijd wordt er gezocht naar manieren om dit kind in ieder geval bij gezamenlijke activiteiten te betrekken en vervolgens ook naar manieren om het met een ander kind te laten spelen.

De aanpak van de pedagogisch medewerkers is erop gericht om de interactie tussen de kinderen onderling te stimuleren. Zij sluiten daarbij aan op de ontwikkelingsfase van het kind en volgen het kind. Soms spelen ze bijvoorbeeld even mee in een hoek om te laten zien hoe iets kan. Ze helpen de kinderen om hun emoties te delen en te verwoorden. Ze laten zien dat iedereen erbij hoort. Ze leggen, steeds opnieuw, de regels uit zodat de kinderen weten wat de bedoeling is en corrigeren, als dat nodig is, het gedrag van kinderen op een respectvolle manier. Deze regels zijn ook onderdeel van het Beleid Veiligheid & Gezondheid.

De pedagogisch medewerkers zijn erop gericht dat kinderen een positief contact hebben met andere kinderen. Kinderen krijgen bij conflicten in eerste instantie de ruimte om het met elkaar op te lossen. Maar de pedagogisch medewerkers ondersteunen de kinderen hierbij en bewaken de fysieke en emotionele veiligheid. Zij leren de kinderen bij conflicten bijvoorbeeld om te zeggen dat zij iets niet willen of dat slaan echt niet mag. De kinderen ontwikkelen op die manier goede relaties met de andere kinderen en gaan zich daardoor ook verantwoordelijker voelen ten opzichte van elkaar.

Kinderen kunnen op hun niveau bijdragen aan de groep. Oudere kinderen kunnen jongere kinderen helpen. Ze spelen niet alleen maar kunnen ook de pedagogisch medewerkers helpen door bijvoorbeeld het fruit uit te delen.

Voor een goede omgang met elkaar moet er ook letterlijk ruimte zijn voor ieder kind. Dit betekent dat de hoeken ruim genoeg van opzet zijn en dat er niet te veel kinderen bij elkaar spelen. De hoeken zijn zo ingericht dat ze spel uitlokken. Het is goed om dan over voldoende, soms ook hetzelfde materiaal te beschikken. Daarnaast is het belangrijk dat kinderen een deel van de dag zelf kunnen kiezen wat ze willen doen.

4. Niet praten over kinderen maar met kinderen (waarden en normen)

Het overdragen van waarden en normen klinkt voornamelijk maar het gaat 'gewoon' over de manier waarop wij met elkaar om willen gaan. Kinderen ervaren op de peuterleerplek dat waarden en normen thuis en op de peuterleerplek van elkaar kunnen verschillen. Bij JongLeren hechten wij er waarde aan dat er tussen pedagogisch medewerkers en ouders hierover wordt uitgewisseld en dat de onderlinge verwachtingen worden besproken. Het is goed als er kennis is van de verschillende normen en waarden. Dat kinderen plezier met elkaar kunnen hebben op de groep is bijvoorbeeld een norm. Dit laten de pedagogisch medewerkers zien door met ouders en kinderen vriendelijk en hartelijk om te gaan. Het groeten bij het komen en weggaan is een andere norm. Omdat de kinderen onderdeel zijn van de groep leren zij omgangsvormen om goed deel te kunnen nemen aan de groep. Het gaat dan om wachten op je beurt, elkaar uit laten praten of elkaar aankijken. Een waarde op de peuterleerplek is ook gezondheid, de handen wassen na toiletbezoek en gezond eten en drinken zijn normen die daarbij horen.

JongLeren communiceert helder over de regels, afspraken en omgangsvormen die gelden op de peuterleerplek, zowel naar kinderen als ouders. Pedagogisch medewerkers helpen de kinderen bij het leren van deze regels. Zo leren zij welk gedrag van hen verwacht wordt. Daarbij worden afspraken veel herhaald.

De pedagogisch medewerkers weten dat zij een voorbeeldfunctie hebben, zowel naar de kinderen als naar de ouders, en gedragen zich hiernaar. Er wordt bijvoorbeeld niet over de kinderen gesproken maar met de kinderen. De pedagogisch medewerkers spreken elkaar aan op hun voorbeeldfunctie. Oudere kinderen kunnen ook een voorbeeld zijn voor jongere kinderen door ze bijvoorbeeld te laten zien waar de

auto's moeten worden opgeruimd. Op de peuterleerplek wordt er consequent gehandeld bij het gebruik van de regels. Hierbij wordt wel rekening gehouden met het karakter van een kind en wat er van hem verwacht kan worden.

Afspraken worden serieus genomen, zowel door ouders als door pedagogisch medewerkers. Pedagogisch medewerkers houden zich bijvoorbeeld aan de afspraak dat een kind regelmatig gevraagd wordt of hij naar het toilet moet en ouders houden zich aan de afgesproken tijd om het kind te brengen en op te halen. Als het naleven van deze afspraken niet lukt, wordt hierover met elkaar gesproken en bekeken hoe dit komt en wat er nodig is om het wel te laten lukken.

Gedrag dat van kinderen wordt verwacht, hangt ook samen met de activiteit. De ene activiteit is vrijer, de andere meer gestructureerd. Eten gebeurt bijvoorbeeld aan tafel, het is een rustmoment waarbij de kinderen bij elkaar zijn. Iedereen luistert naar elkaar en er worden vragen gesteld. Bij het spelen in de hoeken gaat het om ander gedrag, kinderen leren rekening te houden met elkaar, helpen elkaar en zeggen wat ze graag willen.

Op de peuterleerplek wordt van de kinderen verwacht dat ze zorgvuldig met de materialen omgaan. Wat wel en niet mag, wordt ze duidelijk uitgelegd. Kinderen worden gestimuleerd om zelfstandig te gaan spelen. Uitgangspunt is dat de kinderen een grote mate van vrijheid hebben bij het gebruik van spelmaterialen. Het materiaal staat op ooghoogte van de kinderen zodat zij dit zelf kunnen pakken en opruimen. Op deze manier kunnen zij oefenen met verantwoordelijkheid.

meetellen
en meedoen

3. Voorschoolse educatie (ve)

De peuterleerplek draagt bij aan de brede ontwikkeling van het kind. Er is specifiek aandacht voor taal en rekenen, maar ook voor de sociaal emotionele ontwikkeling, cognitieve ontwikkeling, motoriek, zintuigen, creativiteit en het ontdekken van eigen lichaam.

Doelgericht en flexibel (aanbod)

VE-programma's

Bij JongLeren worden zes erkende VE-programma's gebruikt: Kaleidoscoop, Piramide, Puk & Ko, Uk & Puk, Speelplezier en Startblokken. Deze programma's zijn een belangrijk hulpmiddel om een passend aanbod uit te werken. Het aanbod wordt aangepast aan het niveau van de kinderen en aan wat zij nodig hebben. Het VE-programma sluit aan bij het programma dat de samenwerkende basisschool gebruikt. Daarnaast worden er soms aanvullende programma's gebruikt.

Er wordt bij JongLeren gewerkt met de volgende VE-programma's:

Kaleidoscoop

Kaleidoscoop is een totaalprogramma dat zich richt op de brede ontwikkeling van kinderen, met speciale aandacht voor hun taalontwikkeling. Het is gebaseerd op de theorieën van Piaget, Vygotsky en Gardner. Actief leren is de kern van Kaleidoscoop. Dit peuterleerplekprogramma gaat ervan uit dat kinderen kennis verwerven en vaardigheden ontwikkelen door actief betrokken te zijn bij mensen, materialen, gebeurtenissen en ideeën. Kinderen nemen vaak het initiatief en worden daarbij ondersteund door de pedagogisch medewerker.

Interesses en sleutelervaringen van kinderen zijn de basis van de activiteiten. Sleutelervaringen zijn ervaringen die herkenning van een situatie of gevoel geven en daardoor uitbreiding van het spel tot stand brengen.

Kinderen leren het beste in een stimulerende maar geordende omgeving, in een situatie waarin kinderen zelf keuzes kunnen maken en naar die keuzes handelen. Kaleidoscoop ordent niet alleen de ruimte, maar ook de tijd. De ruimte is geordend doordat de leeromgeving en het materiaal zijn voorzien van labels. De dag is geordend door het werken met een vast dagschema.

Piramide

Piramide is een gestructureerd programma. Het biedt een afwisseling van vrije en gerichte activiteiten en bestaat uit een combinatie van spelen, werken en leren. Piramide is een programma voor kinderen van 0 tot 7 jaar. De aanpak is gericht op alle kinderen, variërend van kinderen met een ontwikkelingsachterstand tot en met kinderen die voor lopen. In de peuterleerplek ligt het accent van de methode op spelen.

In het vrije gedeelte van het programma krijgen de kinderen de kans zich naar eigen wens en behoefte te ontwikkelen. De ruimte is zodanig ingericht dat alle ontwikkelingsgebieden aan bod kunnen komen: er is een creatieve hoek, ontdekhoek, taalhoek, huishoek en een bouwhoek. De kinderen kunnen uit kasten verschillende materialen pakken die gericht zijn op de eigen ontwikkeling.

In het gerichte deel van het programma zijn onderwerpen en thema's uitgewerkt. De ontwikkelingsgebieden worden zoveel mogelijk in samenhang gestimuleerd: het spelenderwijs bezig zijn met het thema, groepsactiviteiten gericht op het stimuleren van de ontwikkeling en het geven van individuele hulp aan kinderen die dat nodig hebben. Er is veel aandacht voor herhaling. Door het werken in kleine kringen krijgen de kinderen die minder taalvaardig zijn een extra steuntje in de rug.

Puk & Ko

Puk & Ko is een gestructureerd programma voor kinderen van 2,5 – 4 jaar. Het stimuleert de brede ontwikkeling van jonge kinderen. Ik en Ko, Sil op school of Schatkist zijn programma's die aansluiten op dit programma in groep 1 en 2.

Puk & Ko bestaat uit thema's die gedurende een jaar in willekeurige volgorde worden uitgevoerd. De thema's komen voort uit de directe belevingswereld van de kinderen. Per thema zijn allerlei activiteiten beschreven die de leidsters met de kinderen uitvoeren. De handpop Puk wordt gebruikt om de kinderen bij een activiteit te betrekken. Puk maakt dezelfde dingen mee als de kinderen en zorgt voor veilige, herkenbare situaties.

Door middel van uitdagende activiteiten wordt gewerkt aan de ontwikkeling van de kinderen, waaronder de taalontwikkeling. De kinderen leren spelenderwijs en doen zelf ontdekkingen. Puk speelt in op verschillende stadia van de taalontwikkeling bij jonge kinderen. De gerichte activiteiten stimuleren de ontwikkeling van kinderen met een taalachterstand maar houden ook rekening met de meer taalvaardige kinderen.

Uk & Puk

Puk & Ko wordt vaak aangevuld met Uk & Puk. In dit programma is meer gerichte aandacht voor de motoriek en de zintuiglijke ontwikkeling. Ook zijn in dit programma wat meer activiteiten voor individuele kinderen beschreven.

Speelplezier

De Speelpleziermethodiek bevordert de totale ontwikkeling van jonge kinderen door middel van begeleiden en verrijken van spelactiviteiten. Het is onder andere gericht op het voorkomen van taalachterstanden. Kinderen leren taal, sociale en cognitieve vaardigheden door samen met andere kinderen te spelen onder leiding van meespelende, inspirerende, meerwetende, sensitieve en responsieve pedagogisch medewerkers.

Het gaat om inspireren van de kinderen door een uitdagende speleeromgeving, door voor en mee te spelen. Daarnaast gaat het om interveniëren door meespelend een spelhandeling en taal toe te voegen en om inleven door te observeren en hetzelfde te doen.

De speelplezier-spel/leerroutines vormen de rode draad door een thema en zorgen voor een goede balans tussen (be)geleid en vrij spel. Er is gepland aanbod maar zeker ook veel ruimte en tijd voor het vrije spel.

Startblokken

Startblokken van Basisontwikkeling is een programma dat uitgaat van het kind. De activiteiten worden aangeboden vanuit een betekenisvol thema. Het is een programma voor kinderen van 0 – 7 jaar. In Startblokken staat de brede ontwikkeling van jonge kinderen centraal. Spel is hierin een belangrijke bouwsteen. Het sluit nadrukkelijk aan bij de belangstelling en de actuele ontwikkeling van de kinderen. De activiteiten worden door pedagogisch medewerkers ontworpen op basis van de interesses van de kinderen.

De pedagogisch medewerkers bieden ondersteuning door voor te doen, mee te doen en door nieuwe woorden en spelmogelijkheden aan te bieden. Gesprekken met kinderen zijn een andere bouwsteen. Zelfvertrouwen, het emotioneel vrij zijn en nieuwsgierigheid van het kind is de basis van het programma.

Voorlezen is een belangrijk onderdeel van Startblokken. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de verteltafel: aan de hand van het verhaal uit een prentenboek worden personages en attributen op een tafel gezet. Daarbij gaat het spel geleidelijk over van de pedagogisch medewerker naar de kinderen zelf.

Opbrengstgericht werken

Op de peuterleerplek wordt opbrengstgericht gewerkt, dat wil zeggen dat we systematisch en doelgericht werken aan de ontwikkeling van de kinderen. De pedagogisch medewerkers gebruiken een digitaal kindvolgsysteem om de ontwikkeling van de kinderen vast te leggen. Meer informatie over dit volgsysteem staat in hoofdstuk 4. Vervolgens zorgen zij voor passende doelen. Deze doelen zijn onder andere gebaseerd op de SLO-doelen⁷ van de verschillende ontwikkelingsgebieden. Met deze doelen voor ogen wordt een passend aanbod bedacht. Dit aanbod wordt uitgevoerd en de pedagogisch medewerkers zorgen dat hun aanpak aansluit bij de behoeftes van de kinderen. Spelend leren is daarbij het uitgangspunt. Omdat spelen het uitgangspunt is spreken we bij JongLeren daarom ook wel van opbrengstgericht spelen.

Planningen

Het maken van planningen zorgt ervoor dat de doelen uit de verschillende ontwikkelingsgebieden gestructureerd aan bod komen. Er is extra aandacht voor de spraak- en taalontwikkeling van de kinderen. Sommigen ontwikkelingsdoelen komen regelmatig terug in de dagelijkse routines van de peuterleerplek, andere doelen worden aangeboden in activiteiten die passen bij het aangeboden thema. Dit kunnen activiteiten in de grote kring of de kleine kring zijn of individuele activiteiten. Daarnaast worden de doelen aangeboden door de speelleeromgeving zo in te richten dat kinderen zelf kunnen experimenteren met het materiaal en op die manier spelenderwijs werken aan de doelen. Ouders worden betrokken bij het thema dat leeft op de groep zodat zij er met hun kind ook over kunnen praten.

In principe wordt er gewerkt volgens een vaste planning. Maar er gebeurt op de peuterleerplek regelmatig iets onverwachts waardoor de pedagogisch medewerkers flexibel met deze planning moeten omgaan. Er is bijvoorbeeld een kind dat net komt wennen en nog erg veel huilt. Een activiteit in de grote kring is dan vaak lastig uit te voeren.

Inrichting van de speelleeromgeving

De inrichting van de peuterleerplek zorgt voor een prettige en rustige sfeer. Een rijke speelleeromgeving is essentieel om veel te kunnen leren. Het spel van de kinderen is veelzijdig. Er zijn plekken nodig waar ze rustig kunnen puzzelen of boekjes kijken. Ze hebben plek nodig voor creatieve activiteiten en ze hebben ruimte en materialen nodig om de wereld te kunnen naspelen en er hun eigen vorm aan te geven.

De ruimte is overzichtelijk en veilig ingericht en het thema waar de peuterleerplek mee werkt is duidelijk terug te zien in de inrichting van de ruimte. Het materiaal past logisch in de verschillende speelhoeken. Veel materialen kunnen door de kinderen zelf worden gepakt en staan dan ook op ooghoogte van de kinderen. De materialen zijn gelabeld en verschillen in moeilijkheidsgraad. Een kind kan altijd iets pakken dat hem uitdaagt. Er is niet te veel materiaal tegelijk beschikbaar zodat het voor het kind overzichtelijk blijft. Om de kinderen te blijven uitdagen in de speelleeromgeving wordt het beschikbare materiaal regelmatig gewisseld. Daarnaast verandert de inrichting van de hoeken geregeld.

Zelfsturing (executieve functies)

Schoolsucces en zelfsturing hebben veel met elkaar te maken. Op de peuterleerplek is er doelgericht aandacht voor een aantal executieve functies die bijdragen aan de zelfsturing van kinderen. Deze executieve functies zijn belangrijk voor het latere 'schoolse' leren van de kinderen. We doen dit op het niveau van de kinderen en het gaat dan bijvoorbeeld om:

Impulsen beheersen: nadenken voordat je iets doet, bijvoorbeeld een kind moet even wachten met fruit eten tot iedereen fruit heeft;

⁷ Deze doelen zijn vastgesteld door SLO, het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling. De doelen zijn landelijk en sluiten aan bij de SLO-doelen van de basisschool.

Werkgeheugen: informatie in je geheugen houden bij het uitvoeren van taken, bijvoorbeeld een kind zet eerst zijn stoeltje weg en gaat dan spelen;

Emotieregulatie: een eerste start met emoties reguleren, bijvoorbeeld een pedagogisch medewerker helpt de peuter om woorden te geven aan zijn emoties als het favoriete speelgoed door een ander kind in gebruik is;

Aandacht vasthouden: aandachtig blijven, ondanks afleiding, bijvoorbeeld een kind maakt zijn puzzel af ondanks dat zijn vriendje met de treinbaan gaat spelen;

Planning/prioritering: een plan maken en beslissen wat belangrijk is, bijvoorbeeld een kind leert zich zelfstandig aankleden om naar buiten te gaan;

Organisatie: informatie en materialen ordenen, bijvoorbeeld een kind kan alle knutselmaterialen die het nodig heeft zelf verzamelen;

Doelgericht gedrag: doelen formuleren en realiseren zonder je te laten afschrikken, bijvoorbeeld als een kind een probleempje tegen komt kan het dit zelf oplossen;

Flexibiliteit: flexibel omgaan met veranderingen en tegenslag, bijvoorbeeld voor sommige kinderen is het lastig om met een veranderde dagplanning om te gaan, de pedagogisch medewerkers steunen ze daarbij;

Metacognitie: een stapje terug doen om jezelf en de situatie te overzien, bijvoorbeeld aan het eind van een dagdeel terugkijken met de kinderen op wat ze hebben gedaan.

Zoveel kinderen, zoveel vragen (pedagogisch educatief handelen)

De pedagogisch medewerkers zorgen voor voldoende veiligheid en vertrouwen zodat de kinderen in hun eigen tempo kunnen leren. Daarnaast zorgen zij voor een duidelijke dagindeling. Deze dagindeling is visueel gemaakt, geeft structuur en maakt dat de tijd effectief kan worden gebruikt.

Zij zijn goed op de hoogte van wat de groep nodig heeft en kunnen hierop inspelen. Ze zijn gericht op interactie. Interactie tussen hen en het kind maar zeker ook tussen de kinderen onderling.

Daarnaast hebben zij oog voor het individuele kind met zijn eigen tempo, interesses en ontwikkelingsniveau en sluiten aan in hun aanpak op de zone van naaste ontwikkeling. Dit betekent dat kinderen activiteiten krijgen aangeboden die net iets moeilijker zijn dan wat ze al kunnen. De pedagogisch medewerkers hebben kennis van de ontwikkelingslijnen. Zij kunnen daardoor goed differentiëren bijvoorbeeld door vragen te stellen op verschillende niveaus.

Veilig naar groep 1 en soms de BSO

Voor alle peuterleerplekken van JongLeren geldt dat er intensief wordt samengewerkt met een basisschool. Er is sprake van een doorgaande leerlijn van voor- naar vroegschoolse educatie. Het aanbod loopt logisch in elkaar over, het gebruik van een gezamenlijke methode helpt hierbij net als het afstemmen van thema's. Er zijn afspraken over de manier waarop er met zorgkinderen wordt omgegaan en er is ouderbeleid.

We zetten in op een warme overgang naar deze basisschool. Het kind voelt zich dan snel veilig in groep 1 en krijgt direct de ondersteuning die het nodig heeft. Ook ouders zijn beter voorbereid op de stap van hun kind naar de basisschool. Er wordt in ieder geval gebruik gemaakt van een overdrachtsdocument maar vaak is er ook een mondelinge overdracht. Dit is afhankelijk van de afspraken met de basisschool. Als een kind toch naar een andere dan de samenwerkende basisschool gaat wordt het Haagse overdrachtsformulier ingevuld. Ouders geven dit formulier, inclusief het registratieformulier van de laatste observatie (zie hoofdstuk 4), aan de basisschool waar hun kind naartoe gaat.

Een klein aantal van onze kinderen maakt na het verlaten van de peuterleerplek gebruik van de BSO. Wij informeren altijd bij de ouders van een kind dat naar de basisschool gaat of hun kind ook de BSO gaat bezoeken. We leggen dit vast in het exitformulier. Als een kind doorgaat naar de BSO vragen wij ouders toestemming om de overdrachtsgegevens te mogen verstrekken aan de BSO.

Resultaten

De pedagogisch medewerkers hebben van ieder kind hoge en realistische verwachtingen. Door opbrengstgericht te werken brengen wij de resultaten die de peuterleerplek bereikt in beeld. In gesprekken in het team, met de ouders en met de basisschool worden deze resultaten geanalyseerd. Op deze manier kan de aanpak en het aanbod steeds aangepast worden aan de uitkomsten van de analyse.

Kwaliteitszorg

Kwaliteitszorg is nooit af. Het is een doorlopend proces dat onderdeel uitmaakt van de dagelijkse praktijk in elke peuterleerplek. Het doel is om bestaande kwaliteit vast te houden en systematisch te werken aan verbeterpunten.

Ieder vve-koppel, peuterleerplek en basisschool, heeft een plan van aanpak gemaakt om systematisch te werken aan de verbetering van kwaliteit. Te denken valt aan verdere verbetering van doelgericht werken, volgen van de ontwikkeling en afstemmen van activiteiten op de ontwikkeling van ieder kind. Daarbij is er ook aandacht voor versterking van de doorgaande lijn tussen peuterleerplek en basisschool en de verbetering van de ouderbetrokkenheid.

meetellen
en meedoen

4. Ontwikkeling en zorg

Op de peuterleerplekken van JongLeren is het aanbod gericht op alle ontwikkelingsgebieden. Kinderen in de leeftijd van 2,5 tot 4 jaar ontwikkelen zich heel verschillend. Het systematisch in kaart brengen en vastleggen van deze ontwikkeling gebeurt met een digitaal kindvolgsysteem. Dit systematisch volgen biedt, naast de kennis en kunde van pedagogisch medewerkers, mogelijkheden om signalen dat een kind extra aandacht nodig heeft eerder te onderkennen. De pedagogisch medewerkers houden de ouders op de hoogte van de ontwikkeling van hun kind in informele gesprekken bij het halen en brengen en tijdens de 'tien-minutengesprekken'.

Vastleggen van de ontwikkeling van het kind

De pedagogische basisdoelen en de SLO-doelen zijn een belangrijke basis voor de gebruikte observatievolgsystemen bij JongLeren. Op de meeste peuterleerplekken wordt de ontwikkeling geregistreerd in het kindvolgsysteem Kijk!. In dit systeem wordt over het algemeen, in overleg met de basisschool, de focus op onderstaande ontwikkelingslijnen gelegd:

- Sociaal emotionele ontwikkeling
 - Basiskenmerken
 - Betrokkenheid
 - Spel
 - Zelfredzaamheid
- Taalontwikkeling
 - Spraaktaalontwikkeling
 - Geletterdheid
- Rekenontwikkeling
 - Cognitieve ontwikkeling

Wanneer tijdens de wenperiode blijkt dat er wat zorg is over de basiskenmerken en betrokkenheid van een kind dan worden ook de lijnen 'Omgaan met jezelf' en 'Omgaan met anderen' ingevuld in Kijk!.

Als er op de peuterleerplek een ander kindvolgsysteem wordt gebruikt is er een aanpassing op maat. De lijnen worden vastgesteld in overleg met de basisschool zodat er een goede doorgaande lijn is.

Ieder kind een mentor

Alle peuters hebben één pedagogisch medewerker die extra verantwoordelijk is, natuurlijk in nauwe samenwerking met haar collega's, dat de peuter zich thuis gaat voelen op de peuterleerplek. Dit is de mentor. De ene peuter heeft hierbij wat meer hulp van de pedagogisch medewerker nodig dan de andere. De mentor is gericht op het welbevinden en de ontwikkeling van de peuter. Er is steeds aandacht op het stimuleren van de volgende stap in de ontwikkeling.

De mentor legt de ontwikkeling van de peuter vast en verzorgt de gesprekken hierover met de ouders. Er is een gesprek aan het einde van de wenperiode en vervolgens elke keer naar aanleiding van de halfjaarlijkse registratie van de ontwikkeling in het observatievolgsysteem. Indien er zorgen zijn over een peuter worden deze snel gesignaleerd en neemt de mentor al eerder initiatief om dit te bespreken met ouders en eventuele vervolgstappen in werking te zetten.

Op iedere peuterleerplek is er een overzicht van peuters per mentor. Het plaatsingsgesprek met de ouders wordt gevoerd door de mentor, in dit gesprek worden ouders geïnformeerd over de functie van de mentor en op het formulier van dit plaatsingsgesprek wordt schriftelijk vastgelegd wie de mentor is.

Problemen signaleren

Op de peuterleerplek kunnen in een vroeg stadium ontwikkelingsproblemen worden gesignaleerd. In eerste instantie volgt dan een aanpak die preventief is. Als de pedagogisch medewerkers iets opvalt bij een kind bespreken ze dat eerst met hun collega's en vervolgens met de ouders. Gezamenlijk bedenken ze een aanpak die kan helpen bij dit kind en leggen deze vast in een afspraken-volg-formulier. Dit is de eerste stap in het zorgproces. De basis is altijd dat er samen met de ouders wordt gekeken naar wat er nodig is.

Problemen aanpakken

Als er meer ondersteuning nodig is voor het kind wordt een volgende stap gezet in het zorgproces. Na toestemming van de ouders wordt de Intern Begeleider (IB'er) erbij betrokken. Ieder peuterleerplek heeft, naast dit zorgproces, afspraken gemaakt met de basisschool hoe dit op de beste manier kan gebeuren.

Zodra de IB'er wordt ingeschakeld wordt de term zorgkind gebruikt. Dit klinkt zwaar maar betekent bij JongLeren het volgende:

Een zorgkind is een kind dat opvalt doordat het geen vooruitgang in de ontwikkeling laat zien, opvallend gedrag vertoont of juist heel erg vooruitloopt in zijn ontwikkeling.

Er kan sprake zijn van:

- een kind dat, na de wenperiode, niet mee kan komen in de algemene en dagelijkse routine;
- een kind dat individuele begeleiding/zorg nodig heeft;
- een kind dat invloed heeft op het gevoel van veiligheid van de andere kinderen;
- een kind dat geen vooruitgang laat zien in de ontwikkeling tussen de observaties en registraties van het kindvolgsysteem;
- een kind dat erg voorloopt in zijn ontwikkeling.

De IB'er, de pedagogisch coach of de schoolmaatschappelijk werker (SMW'er) komt observeren en maakt van deze observatie een verslag met daarbij een aantal handvatten die de pedagogisch medewerkers kunnen gebruiken bij dit kind. De observatie wordt besproken met de ouders. Uitgangspunt is wat dit kind nodig heeft om zich wel verder te kunnen ontwikkelen. De pedagogisch medewerkers gaan aan de slag met de handvatten en het kind kan wellicht na een tijdje extra aandacht weer 'gewoon' mee in de groep.

Alle kinderen, zorgkinderen in het bijzonder, hebben veel baat bij sensopathisch spel, spelen met materialen als zand, water, scheerschuim of klei. Ook sensomotorisch activiteiten, spel waarbij de kinderen plezier beleven aan bewegen, dragen bij.

Soms werkt bovenstaande aanpak nog niet voldoende en is het nodig dat er meer hulp wordt geboden. De pedagogisch medewerkers blijven, eventueel ondersteund door de IB'er of de pedagogisch coach, de ouders ondersteunen bij het vinden van de juiste hulp en verwijzen hen, indien nodig, door. Belangrijk daarbij is dat ouders op de juiste manier geïnformeerd worden. Dat duidelijk is wat zij kunnen verwachten van de hulpverlening. Er wordt gezocht naar manieren om gezamenlijk de juiste hulp te kunnen inzetten.

Er kunnen problemen zijn op verschillende ontwikkelingsgebieden, bijvoorbeeld bij de spraak- en taalontwikkeling of bij de motoriek. Er kan dan verwezen worden naar logopedie of fysiotherapie. Door regelmatig contact met de betrokkenen kan de aanpak op de peuterleerplek, thuis en bij de hulpverlener goed op elkaar afgestemd worden.

Het gesignaleerde probleem kan zich ook vooral in de thuissituatie bevinden. In dat geval kunnen ouders worden geïnformeerd over een instantie die hen verder kan helpen.

Wanneer er zorgen zijn rond een kind die niet binnen de peuterleerplek kunnen worden opgelost, wordt vaak als eerste contact gezocht met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). De zorg kan ook geplaatst worden in de Verwijsindex Haaglanden. Soms wordt het kind besproken in de interne zorgcommissie van de basisschool. Afhankelijk van de situatie wordt gezocht naar de beste oplossing.

Lukt het via deze weg niet, dan wordt de Integrale Vroeghulp (IVH)⁸ ingeschakeld. Uitgangspunt is altijd dat zo snel mogelijk de juiste hulp wordt ingezet. Het inschakelen van externe instanties of het plaatsen van een signaal op de Verwijsindex Haaglanden gebeurt alleen met toestemming van en in afstemming met de ouders.⁹

Bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling treedt de wettelijk verplichte Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling in werking. Dit kan, in het uiterste geval, leiden tot een melding bij Veilig Thuis.

⁸ IVH is een samenwerkingsverband van meerdere organisaties dat samen met de ouders een plan van aanpak maakt.

⁹ De Meldcode huiselijk geweld & kindermishandeling is hierbij leidend.

meetellen
en meedoen

5. Beroepskrachten; toerusting en ondersteuning

De peuterleerplek is volop in ontwikkeling. Er is een doelgericht aanbod, ieder kind wordt gevolgd, er is samenwerking met de basisschool en er is veel contact met de ouders. Hoe succesvol een peuterleerplek is hangt voor een groot deel af van de kwaliteit van het aanbod en de aanpak. Pedagogisch medewerkers en pedagogisch coaches zijn hierin heel belangrijk. De gebiedscoördinator biedt ondersteuning en zorgt voor de voorwaarden zodat de pedagogisch medewerkers deze kwaliteit kunnen bieden.

Pedagogisch medewerker, taken en ontwikkeling

Het team van een peuterleerplek bestaat uit minimaal twee pedagogisch medewerkers. Deze zijn gediplomeerd conform de eisen van de wet kinderopvang en de kwaliteitseisen voorschoolse educatie. Het team is verantwoordelijk voor een groot aantal taken. Een onmisbaar ingrediënt om deze taken goed te verdelen en uit te voeren is de samenwerking binnen een team. De leidinggevende zorgt er met de pedagogisch medewerkers en pedagogisch coach voor dat deze samenwerking professioneel verloopt.

Om de kwaliteit van de peuterleerplek te waarborgen is het belangrijk dat er een sfeer is van continu leren. Leren van en met elkaar. Er is openheid, er mogen fouten gemaakt worden en medewerkers geven elkaar op een positieve manier feedback. Iedere medewerker heeft minimaal één keer in de twee jaar een reflectie- en ontwikkelgesprek met de leidinggevende.

Het takenpakket van de pedagogisch medewerkers bestaat uit praktische en organisatorische zaken zoals het inkopen van het materiaal, de intake van de kinderen, de veiligheid van de ruimte en het bijwonen van overleggen met de school. Het reilen en zeilen van de groep is een groot onderdeel van hun werk. Daarin voeren zij planmatig de activiteiten uit met aandacht voor ieder kind, voeren gesprekken met ouders, richten de speelleeromgeving in en observeren de kinderen. Tenslotte zijn er ook nog administratieve zaken als het bijhouden van het kindvolgsysteem, het maken van nieuwsbrieven of het maken van een planning.

De pedagogisch medewerkers worden hierin ondersteund door de pedagogisch coach. Zij begeleidt vooral op het gebied van de uitvoering op de groep, de samenwerking met de ouders, het maken van plannings en het bijhouden van het kindvolgsysteem.

Pedagogisch coach

Iedere peuterleerplek wordt begeleid door een pedagogisch coach¹⁰. Deze coacht iedere pedagogisch medewerker minimaal 10 uur op basis van een fulltime dienstverband en zorgt ervoor dat er minimaal 50 uur coaching is bij een peuterleerplek op jaarbasis. Het is natuurlijk maatwerk wat er noodzakelijk is per peuterleerplek. Binnen de coaching vindt JongLeren de interactievaardigheden met betrekking tot pedagogisch en educatief handelen van pedagogisch medewerkers erg belangrijk voor de ontwikkeling en het welzijn van kinderen. Het gaat daarbij niet alleen om communicatievaardigheden maar ook om vaardigheden als structuur bieden, uitleg geven of interacties in de groep begeleiden. Zij letten op de kinderen, luisteren naar wat ze zeggen en reageren op klanken en gebaren. De pedagogisch coaches ondersteunen hen in deze aanpak.

Een manier waarop de pedagogisch coach het team kan ondersteunen is video-interactiebegeleiding. Dit is een methodiek om de communicatie en de interactie tussen de groepsleiding en het kind verder te professionaliseren. Beelden van een interactiemoment tussen pedagogisch medewerkers en één of meer kinderen worden samen met de pedagogisch coach teruggekeken en gedetailleerd besproken. De beelden spreken voor zichzelf en laten het eigen handelen en de reactie van de kinderen daarop zien.

¹⁰ De pedagogisch coaches voldoen aan de wettelijk gestelde opleidingseisen.

Veilig

Alle medewerkers die soms of vaak op de groep moeten zijn, zijn verplicht om een VOG (verklaring omtrent gedrag) te hebben. Met deze VOG schrijven zij zich in in het Personenregister en worden vervolgens gekoppeld aan JongLeren. Op deze manier is het mogelijk om iedereen continu te screenen op strafbare feiten. Pas als iemand is gekoppeld in het Personenregister kan zij werkzaam zijn op de groep. De pedagogisch medewerkers hebben een geldig kinder-EHBO-diploma en zijn gecertificeerd als bedrijfshulpverlener (BHV'er) op een peuterleerplek. Dit betekent dat zij weten hoe te handelen als er ontruimd moet worden of als er brand is.

Bijhouden en uitbreiden (scholing)

Wat betreft scholing zijn er veel mogelijkheden. JongLeren stimuleert de medewerkers om kennis en vaardigheden te vergroten. Er zijn verplichte trainingen, zoals het onderhouden van de kinder-EHBO en het up-to-date houden van het werken met een VE-programma. Ieder VE-koppel, peuterleerplek en basisschool, heeft gezamenlijke scholing. Ook worden er studiedagen georganiseerd voor alle pedagogisch medewerkers en pedagogisch coaches gericht op de kwaliteit van de peuterleerplek. Ieder jaar wordt er een scholingsplan opgesteld samen met de basisschool met inbreng van de pedagogisch medewerkers.

Beschrijving taken en begeleiding van stagiaires en vrijwilligers

JongLeren is een onderdeel van Xtra. Xtra-breed is er een stagebeleid en vrijwilligersbeleid. Zowel voor stagiaires als vrijwilligers geldt dat zij, voordat zij kunnen beginnen op een peuterleerplek, met een geldig VOG moeten zijn gekoppeld aan JongLeren.

Taken van stagiaires:

De stagiaire is belast met het ondersteunen van pedagogisch medewerkers door het verrichten van taken op het terrein van de pedagogische zorg voor kinderen van 2,5 – 4 jaar. Het gaat om de volgende taken:

- in een voorschoolmethode methodisch begeleiden en stimuleren van peuters bij (spel)activiteiten
- observeren, signaleren en rapporteren betreffende de kinderen aan de pedagogisch medewerker
- administratieve werkzaamheden
- teamoverleg
- uitvoeren activiteiten ouderbetrokkenheid
- verzorgende werkzaamheden ten behoeve van de kinderen
- algemene huishoudelijke werkzaamheden
- basiskennis opdoen/verdieping t.a.v. opbrengstgericht werken
- basiskennis opdoen/verdieping t.a.v. de observatiemethode

Begeleiding van stagiaires:

Stagiaires worden begeleid door een werkbegeleider. Er is een inwerkperiode van twee weken en een proeftijd van zes weken. De werkbegeleider begeleidt de stagiaire bij de uitvoering van de praktijkopdrachten. Daarnaast vinden er begeleidingsgesprekken plaats van maximaal een 0,5 uur per week. De stagiaire heeft recht op ruimte en tijd om haar praktijkopdrachten uit te voeren.

Taken van vrijwilligers:

Er wordt bij JongLeren incidenteel gewerkt met vrijwilligers. Een vrijwilliger ondersteunt de pedagogisch medewerkers door het verrichten van taken op het terrein van de zorg voor de kinderen. In overleg wordt gekeken op welke manier deze ondersteuning het best kan worden

ingezet zodat voor zowel de vrijwilliger als de peuterleerplek er een meerwaarde is. Het gaat vaak om taken als:

- ondersteuning bij de uitvoering van grote en kleine kringactiviteiten
- ondersteuning bij de creatieve en spelactiviteiten
- verzorgende werkzaamheden ten behoeve van de kinderen
- algemene huishoudelijke werkzaamheden

Begeleiding van vrijwilligers:

De persoonlijke en professionele begeleiding van vrijwilligers gebeurt (op locatie) door een begeleider. Iedere vrijwilliger kan dus altijd een beroep doen op een begeleider. Er wordt een contract afgesloten met de vrijwilliger.

meetellen
en meedoen

6. Veiligheid

De peuterleerplek is zo ingericht dat kinderen veilig kunnen spelen, bewegen en ontdekken. Elke peuterleerplek voldoet aan de wettelijke eisen met betrekking tot accommodatie, inrichting, veiligheid en hygiëne. Jaarlijks wordt dit gecontroleerd door de GGD. Dit inspectierapport is openbaar en kan worden ingezien op de site van het Landelijk Register Kinderopvang. Twee onderwerpen worden in dit hoofdstuk extra onder de aandacht gebracht: activiteiten buiten de groepsruimte en het vierogenprincipe. In het Beleid Veiligheid en Gezondheid van JongLeren is veel meer te lezen over dit onderwerp.

Activiteiten buiten de groepsruimte

De peuterleerplek organiseert regelmatig uitstapjes, bijvoorbeeld samenhangend met het thema dat aan de orde is. Het kan gaan om een bezoek aan de kinderboerderij, de speeltuin, de bibliotheek of een herfstwandeling.

Vooraf bespreken de pedagogisch medewerkers met de ouders de gedragsregels af. Ze hebben altijd de telefoonnummers van ouders bij zich zodat zij kunnen bellen in het geval er iets gebeurt.

Vierogenprincipe

Het vierogenprincipe gaat ervan uit dat een situatie waarin een groep kinderen lang alleen kan zijn met een volwassene, uit het oogpunt van veiligheid, niet acceptabel is. Het principe is vertaald naar “meer ogen op de groep”, “meer oren op de groep” en “transparante ruimtes”. Dit houdt in dat pedagogisch medewerkers tijdens het werken met de kinderen altijd gezien of gehoord kunnen worden door een andere volwassene.

7. Ouderbeleid

Ouders zijn op de peuterleerplek een belangrijke partner. Om de ontwikkeling van het kind zo goed mogelijk te begeleiden zijn de communicatie en de samenwerking tussen thuis, de peuterleerplek en de basisschool essentieel. Door op een basis van gelijkwaardigheid met elkaar samen te werken kunnen de kinderen zich beter ontwikkelen. Daarnaast is het op die manier mogelijk om een completer beeld te krijgen van het kind waardoor de aanpak beter aansluit bij het kind.

Om deze doelen zo goed mogelijk te bereiken moet er veel aandacht besteed worden aan het opbouwen en onderhouden van een gelijkwaardige samenwerking. Daarnaast is het stimuleren van een netwerk tussen ouders en het aanbieden van mogelijkheden tot ontwikkeling van ouders een belangrijk onderdeel. Dit vraagt inzet en tijd van alle betrokkenen.

Tenslotte vindt JongLeren het belangrijk dat ouders betrokken zijn bij belangrijke besluiten over de peuterleerplek zoals het pedagogisch beleidsplan of de veiligheid. Wij spannen ons dan ook in om op iedere locatie een oudercommissie te realiseren. Een oudercommissie denkt mee over het beleid op de peuterleerplek. Als het niet mogelijk is om een oudercommissie te vormen worden ouders op een andere manier betrokken bij deze besluiten.

We doen het samen (partnerschap)

Vanaf het moment dat de ouders en het kind de peuterleerplek binnenstappen wordt er aandacht besteed aan het opbouwen van een vertrouwensband met de ouders. Ouders zijn de primaire opvoeders van het kind maar de pedagogisch medewerkers kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de opvoeding. Er vindt een zorgvuldige intake plaats en de ouders worden vooraf goed geïnformeerd over hoe een dagdeel er op de peuterleerplek uitziet en welk belang de peuterleerplek heeft voor hun kind. Een belangrijk punt hierbij is dat ouders weten dat spelen dé manier van jonge kinderen is om te leren.

Het uitspreken van verwachtingen is belangrijk. Ouders kunnen verwachten dat hun kind op een plek komt waar hij veilig is en waar veel aandacht is voor zijn ontwikkeling is. Anderzijds wordt van ouders verwacht dat zij hun kind alle dagdelen naar de peuterleerplek brengen.

De pedagogisch medewerkers hebben oprechte interesse voor de ouders. Zij zijn benieuwd naar de verhalen van ouders over hun kind. Ze respecteren de ouders en laten ze in hun waarde. Als er problemen zijn met hun kind wordt dit zoveel mogelijk samen opgelost. Er is ook respect voor de pedagogisch medewerkers, zij weten veel over hoe zij de ontwikkeling van jonge kinderen kunnen stimuleren en kunnen ouders handige tips geven. In het contact met de ouders sluiten de pedagogisch medewerkers aan bij de ouders. Alle ouders zijn immers verschillend.

Tijdens het brengen, de inloop en het halen hebben ouders en pedagogisch medewerkers de tijd om informeel met elkaar te praten. Er is aandacht voor alle ouders.

We zijn op de hoogte (informereren)

De communicatie tussen ouders en medewerkers is de basis van de samenwerking. Ouders kennen hun kind het beste. Om aan te kunnen bieden wat het kind nodig heeft, is de informatie van ouders belangrijk. Communicatie met ouders is maatwerk, iedereen is anders.

Daarnaast is het informeren van de ouders over wat de peuterleerplek doet ook belangrijk. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het informatieboekje, informatie op de ouderportal, het plaatsingsgesprek, nieuwsbrieven, koffie- en themaochtenden en individuele gesprekken met ouders.

In actie (praktijk)

De eerste periode

Ouders schrijven digitaal in op de ouderportal voor de peuterleerplek. Natuurlijk bent u van harte welkom om eerst een kijkje te nemen, liefst na het maken van een afspraak, op de peuterleerplek.

Als een kind wordt geplaatst volgt er een uitgebreide intake. In de intake worden de wederzijdse verwachtingen besproken. Daarnaast is er informatie over de praktische zaken, het pedagogisch beleidsplan, de oudercommissie en de ouderactiviteiten.

Na de wenperiode is er opnieuw een gesprek met de ouders. De ouders zijn dan, net als hun kinderen, vaak wat meer gewend aan de pedagogisch medewerkers en kunnen makkelijker vragen stellen. Tussendoor zijn er de gesprekken tijdens de breng- en haalmomenten. Vaak zijn het de moeders die hun kind komen brengen, in mindere mate de vaders. Het verdient extra inspanning om, indien mogelijk, beide ouders bij de peuterleerplek te betrekken. Oma's, tantes of anderen spelen soms ook een rol in de opvoeding. Ook zij kunnen rekenen op aandacht van de pedagogisch medewerkers.

De dagelijkse praktijk

Iedere morgen komen de ouders even mee de groep in. Ze doen dan bijvoorbeeld samen met hun kind een puzzel aan de tafel, lezen een boekje of spelen even met ze in de bouwhoek. Het geeft de kinderen de kans om weer even te wennen in de groep, ouders zien wat de kinderen doen op de groep, er is tijd voor informele gesprekken tussen ouders onderling of tussen pedagogisch medewerkers en ouders.

Bij het ophalen wordt kort verteld wat het kind gedaan heeft die dag. Soms is er een filmpje gemaakt van het kind en kunnen de ouders dat even bekijken.

Ouders spelen een rol bij het werken met een thema. Zij geven soms hun kind materiaal mee van thuis voor het inrichten van de themahoek. Daarnaast kunnen zij met hun kinderen thuis verder praten over het thema. Ouder/kind-activiteiten zijn soms ook onderdeel van het thema. Ouders kunnen meedenken over de activiteiten als ze dat willen.

Ouders gaan mee met uitstapjes en/of helpen bij activiteiten in de groep. Uitstapjes en sommige activiteiten zijn alleen mogelijk met voldoende begeleiding. De participatie van ouders is dan noodzakelijk. Deelname van ouders aan uitstapjes of activiteiten helpt ook bij het versterken van de band tussen peuterleerplek en ouders en tussen ouders onderling.

Als er zorgen zijn over een kind wordt dit in een vroeg stadium met elkaar gedeeld. Op die manier kan deze zorg vaak preventief op de groep en thuis al worden aangepakt. Ook regelmatig verzuim, zonder afmelding, is een reden voor zorg en de pedagogisch medewerker zal dan contact opnemen met de ouders. Hiermee toont de pedagogisch medewerker belangstelling en geeft ze ook het belang aan dat een kind regelmatig naar de peuterleerplek komt. Dit geldt ook als een kind regelmatig ziek is. De pedagogisch medewerker onderzoekt samen met de ouders wat nodig is om verzuim zoveel mogelijk te voorkomen.

Feesten

Samen feesten vieren is een goede manier om de band tussen peuterleerplek en ouders te versterken. Er worden samen met de ouders en kinderen momenten aangegrepen om feesten te vieren. Daarbij wordt rekening gehouden met de achtergrond van de kinderen.

Ouderactiviteiten / VVE-thuis / Oudereducatie

Er worden, soms samen met de basisschool, ouderactiviteiten georganiseerd voor de ouders. Het gaat om themabijeenkomsten over opvoeding en ontwikkeling of koffieochtenden. Soms worden ouders

uitgenodigd om een dagdeel in de groep mee te draaien. Er is een breed aanbod van ouderactiviteiten, afgestemd op de groep ouders waarvan de kinderen gebruik maakt van de peuterleerplek. Pedagogisch medewerkers hebben een belangrijk rol als het gaat om het betrekken van ouders bij deze activiteiten.

Een belangrijke ouderactiviteit is het aanbieden van bijeenkomsten waarin ouders geïnformeerd worden hoe kinderen zich ontwikkelen in de leeftijd van 2,5 tot 4 jaar en op welke manier zij kunnen bijdragen aan het ondersteunen van deze ontwikkeling. Ouders kunnen dan thuis aan de slag met hun kind op een manier die bij hen past. Een methode die hiervoor veel wordt ingezet is VVE-thuis. Dit programma kan, eventueel, aangepast worden aan wat er nodig is. Ouders krijgen informatie, gaan met hun kind aan de slag op de peuterleerplek en/of gaan juist met elkaar in gesprek.

Naast ouderactiviteiten is er aandacht voor oudereducatie. Zo worden ouders verwezen naar taalles of worden er workshops georganiseerd op de groep om ze te informeren over diverse onderwerpen. Deze onderwerpen worden vaak in overleg met de ouders bepaald.

Ouders steunen elkaar

Alle ouders op de peuterleerplek hebben een kind in de leeftijd van 2,5 – 4 jaar. Allemaal lopen ze tegen problemen aan die gelden voor deze leeftijd. Ouders kunnen elkaar dan ook prima tips geven. Tijdens de ouderactiviteiten, de breng- en haalmomenten, de uitstapjes en de feesten kunnen ouders elkaar beter leren kennen. Pedagogisch medewerkers en pedagogisch coaches stimuleren dit. Het komt in de praktijk ook voor dat ouders voor elkaar tolken.

Meedoen (oudercommissie)

Op iedere peuterleerplek spannen wij ons in om een oudercommissie te installeren. Deze commissie overlegt regelmatig over zaken die voor de peuterleerplek, de ouders en de kinderen belangrijk zijn. Te bespreken onderwerpen kunnen zowel door de ouders, de pedagogisch medewerkers als de gebiedscoördinator worden ingebracht. Er wordt in ieder geval gesproken over het pedagogisch beleid, het algemene beleid met betrekking tot voeding, veiligheid en gezondheid, voorschoolse educatie en een mogelijke wijziging van de prijs voor de peuterleerplek.

Als het niet goed gaat (klachtenregeling)

Overall waar mensen werken, kan er weleens iets misgaan. We nemen klachten serieus. Vaak zal een goed gesprek voldoende zijn om weer tot elkaar te komen. Mocht dit niet het geval zijn en/of ouders ervaren bij de pedagogisch medewerkers ongewenste omgangsvormen of ongewenst gedrag dan kunnen zij een beroep doen op de klachtenregeling van JongLeren. Deze klachtenregeling is te vinden op de website of op te vragen bij de pedagogisch medewerkers en de gebiedscoördinator van de peuterleerplek.

Alle peuterleerplekken van JongLeren zijn aangesloten bij de geschillencommissie. Als het via de klachtenregeling niet lukt om er samen uit te komen, kan contact opgenomen worden met de geschillencommissie. Meer informatie hierover is te vinden op de website.

Colofon

Uitgever:	JongLeren
Redactie:	Alette Kamermans, Anneke Roozen, Esmeralde Moesman, Irene van Staalduinen, Jacqueline de Weger, Kahdija Laari, Kim Idenburg, Leonoor Philipsen, Maaïke Caminada, Marjan van Welt, Martine Reitsma, Monique Aan, Patricia Schoffelen, Petra Berk, Rita Slootweg en Sandra Spaans
Klankbordgroep:	Gül Mermi, Ingrid van der Stijl en Marlies de Bont
Tekst en eindredactie:	Jenny de Joode